

เจาะรหัสภูมิทัศน์ทางการเงินของ SMEs ในอาเซียน

โดย ฝ่ายวิจัยธุรกิจ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

แม้เศรษฐกิจของแต่ละประเทศในอาเซียนจะมีโครงสร้างที่ต่างกันไปตามระดับการพัฒนา นโยบายภาครัฐ และความพร้อมในด้านต่าง ๆ แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกประเทศมีเหมือนกันอย่างเด่นชัดคือ บทบาทของผู้ประกอบการ SMEs ในฐานะแรงส่งสำคัญของระบบเศรษฐกิจ ทั้งในแง่จำนวนผู้ประกอบการที่มากกว่า 90% ของภาคธุรกิจทั้งหมด และบทบาทในตลาดแรงงานที่ครอบคลุมถึง 50-70% ของการจ้างงานโดยรวม ตลอดจนมีส่วนกว่า 1 ใน 3 ของ GDP (มีบางประเทศสูงกว่านี้) อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในมิติทางการเงินของ SMEs พบว่า มีทั้งความเหมือนและความต่างที่น่าสนใจ ซึ่งสะท้อนถึงจุดแข็งและความท้าทายของแต่ละประเทศ บทความนี้ได้นำข้อมูลจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) มาวิเคราะห์ภูมิทัศน์ทางการเงินของ SMEs ในอาเซียน และสิ่งที่ไทยอาจเรียนรู้ได้จากเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกัน

เริ่มต้นวิเคราะห์ที่ขนาดของสินเชื่อ SMEs พบว่า เวียดนาม อินโดนีเซีย และไทย เป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน อยู่ที่ราว 20% ของสินเชื่อรวม ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของ SMEs ในระบบเศรษฐกิจและการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐของกลุ่มประเทศดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากเทียบกับบางประเทศในกลุ่ม OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) พบว่า ยังต่ำกว่าอยู่พอสมควร เช่น เกาหลีใต้ มีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs อยู่ที่ 46% ของสินเชื่อรวม สวิตเซอร์แลนด์ 35% ตุรกี 30% นอกจากนี้ หากพิจารณาให้ลึกลงไป มีจุดที่น่าสนใจให้วิเคราะห์ต่อ โดยเฉพาะในกรณีของอินโดนีเซีย แม้มีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs ต่อสินเชื่อรวมในระดับสูง แต่เมื่อนำสินเชื่อ SMEs มาเทียบกับ GDP กลับพบว่า มีสัดส่วนเพียง 7% บ่งชี้ถึงความไม่สอดคล้องกันของปริมาณสินเชื่อกับทิศทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเกิดจากการกระจายสินเชื่อไปยังภาคส่วนเศรษฐกิจที่อาจไม่สมดุลนัก เช่น ภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs ถึง 18% แต่มีสัดส่วนต่อ GDP เพียง 12% หรือในอีกทางหนึ่งคือ สินเชื่อ SMEs อาจไม่ได้ถูกใช้ในการขยายธุรกิจหรือสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจมากเท่าที่ควร ขณะที่รองลงมาเป็นมาเลเซียและสปป.ลาว มีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs ต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ 17% และ 11% ตามลำดับ ด้านฟิลิปปินส์อยู่ในระดับต่ำสุดในอาเซียน โดยมีสัดส่วนสินเชื่อ SMEs ต่อสินเชื่อรวมเพียง 4% ซึ่งสะท้อนถึงความระมัดระวังของสถาบันการเงิน อันเป็นผลจากปัญหา NPLs ที่สูงสะสมต่อเนื่องมาหลายปี ขณะเดียวกันหากแยกวิเคราะห์ตามรายสาขาธุรกิจพบว่า **สินเชื่อ SMEs ในเกือบทุกประเทศเทไปที่ภาคบริการในสัดส่วนสูงถึง 80% ของสินเชื่อ SMEs ทั้งหมด** โดยเฉพาะในกลุ่มค้าส่งค้าปลีก รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ สำหรับไทยนั้น มีสัดส่วนในภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุดในกลุ่มอยู่ที่ 18% นอกจากนี้ ในมุมมองคุณภาพสินเชื่อหรือ NPLs ของ SMEs แต่ละประเทศมีสถานการณ์ที่ต่างกันชัดเจน **เวียดนามและฟิลิปปินส์อยู่ในกลุ่มที่มี NPLs สูงสุดที่ราว 10-11%** ขณะที่ไทยอยู่ในกลุ่มระดับกลางที่ 7% ส่วนอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ อยู่ในกลุ่มที่มี NPLs ต่ำสุดราว 3% โดยมาเลเซียและสิงคโปร์นับเป็นกลุ่มประเทศที่มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพสินเชื่อที่

แข็งแกร่ง ส่วนอินโดนีเซียมีปัจจัยสนับสนุนจากการพัฒนาระบบ Credit Registry และ Credit Scoring อย่างมาก ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์สินเชื่อ SMEs เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีเจ้าหน้าที่ธนาคารในพื้นที่รู้จักและเข้าใจลักษณะธุรกิจของลูกค้าเป็นอย่างดี เป็นอีกกลไกที่ช่วยให้คุณภาพสินเชื่อ SMEs อยู่ในระดับที่ดี ยิ่งไปกว่านั้น เศรษฐกิจอินโดนีเซียเติบโตอย่างแข็งแกร่งในระดับ 5% ต่อปี อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง SMEs มีบทบาทกว่า 60% ของ GDP เป็นอีกหนึ่งเหตุผลสำคัญที่ช่วยควบคุมและเป็นแรงดันไม่ให้ NPLs ขยับตัวสูงขึ้น

เมื่อมองภาพรวมจากมิติทางการเงินของ SMEs ในอาเซียน จะเห็นว่าสินเชื่อ SMEs ไม่ใช่เพียงแค่การสนับสนุนทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจโครงสร้างและเครื่องยนต์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยง และกลยุทธ์การสนับสนุนผู้ประกอบการภายใต้บริบทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยข้อคิดสำหรับไทยคือ **เราอาจต้องให้ความสำคัญกับการสนับสนุน SMEs อย่างครบวงจรและสอดคล้องกับธรรมชาติของ SMEs ในแต่ละกลุ่มธุรกิจให้มากขึ้น** ไม่ใช่เพียงการเติม “เงินทุน” แต่ต้องเติม “ความรู้” ในการยกระดับและพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ เติม “โอกาส” ในการเข้าถึงตลาดใหม่ หรือ Supply Chain เส้นใหม่ และเติม “เครื่องมือ” ที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ การสนับสนุนที่เข้าใจตัวตนที่แท้จริงของ SMEs และมองไกลกว่าเพียงมิติทางการเงิน จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับ SMEs ไทยให้ก้าวขึ้นมาเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างแข็งแกร่งและยั่งยืนในระยะยาว